

АДВОКАТСКА КОМОРА БЕОГРАДА

Дечанска 13, 11000 Београд, Србије
Телефони : 011/ 32-39-805, Fax: 011/ 32-37-082
e-mail: office@akb.org.rs, advokatskacomorabеоград@gmail.com

Дел. број: 3035/18
Датум: 03.07.2018.

Орган	Др. јез.	Број	Пратог	Вред.

РЕПУБЛИКА СРБИЈЕ – МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ МИНИСТАРКИ ПРАВДЕ – Г. НЕЛИ КУБУРОВИЋ

Ул. Немањина 22-24
Београд

ИНИЦИЈАТИВА ЗА ИЗМЕНУ КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Управни одбор АК Београда је на својој седници одржаној дана 03.07.2018. године донео одлуку да се поднесе иницијатива Министарству правде Републике Србије за измену Кривичног законика РС тако што ће се у циљу делотворне заштите претпоставке невиности прописати ново кривично дело које би гласило:

“Службено лице у државном органу или организацији или лице које обавља посао од јавног значаја, које својом јавном изјавом повреди нечије право на претпоставку невиности казниће се затвором до три године и новчаном казном.

Казном из става 1. овог члана казниће се новинар и одговорни уредник средства јавног обавештавања које објави изјаву или вест којом се повређује нечије право на претпоставку невиности.”

У прилог основаности ове иницијативе наводимо следеће аргументе:

1. ПРОКЛАМОВАНО ПРАВО И ПРОБЛЕМ ДЕЛОТВОРНЕ ЗАШТИТЕ

Претпоставка невиности је једно од основних људских права које је загарантовано Универзалном декларацијом о људским правима УН, Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, Уставом Републике Србије и Закоником о кривичном поступку Републике Србије. Универзална декларација о људским правима у члану 11. став 1 прописује: „Свако ко је оптужен за кривично дело има право да се сматра невиним док се на основу закона кривица не докаже на јавном претресу на којем су му обезбеђена сва јемства потребна за његову одбрану.” Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода у чл.6.ст.2. прописује: “Свако ко је оптужен за кривично дело мора се сматрати невиним све док се не докаже његова кривица на основу закона”. Устав Републике Србије у чл.34.ст.3. и Законик о кривичном поступку РС у чл.3.ст.2. прописују: “Свако се сматра невиним за кривично дело док се његова кривица не утврди правоснажном одлуком суда.”

Законик о кривичном поступку (у даљем тексту: ЗКП) обезбеђује поштовање претпоставке невиности прописивањем дужности свих државних органа, средстава јавног информисања, удружења и јавних личности да ову претпоставку поштују. Проблем је што поред начелно успостављене “дужности” не постоји ни једна друга одредба ЗКП-а која би прописивала било какве консеквенце за оног ко ову своју законску обавезу не поштује. Поред тога, када анализирамо све измене чл.3.ст.2.ЗКП-а у протеклих 20 година видљиво је да постоје значајна лутања у разумевању на кога треба да се односи обавеза поштовања претпоставке невиности и кога прописивање ове обавезе треба да заштити.

ЗКП-у из 2001 у одредби чл.3.ст.2. било је прописано: „Државни органи, средства јавног обавештавања, удружења грађана, јавне личности и друга лица дужни су да се придржавају правила из става 1 овог члана и да својим јавним изјавама о кривичном поступку који је у току не вређају друга правила поступка, права окривљеног и оштећеног.“ У ЗКП-у из 2009 ова одредба је само допуњена тако што је прописана обавеза да се не вређају „друга правила поступка, права окривљеног и оштећеног и независност, ауторитет и непристрасност суда“.

У ЗКП-у из 2011 ова одредба је измењена у суштинском смислу тако што је прописано: „Државни и други органи и организације, средства јавног обавештавања, удружења и јавне личности дужни су да се придржавају правила из става 1, овог члана и да својим јавним изјавама о окривљеном, кривичном делу и поступку не повређују права окривљеног“. Овом изменом сужен је круг субјеката који су дужни да поштују претпоставку невиности јер је из норме избрисан крајње неодређен појам „друга лица“ под који је могао бити подведен било ко. На овај начин је дужност поштовања претпоставке невиности сведена на државне органе, медије, удружења и јавне личности, који једини и имају капацитет да својим јавним изјавама утичу на став јавности поводом кривице одређеног лица. Такође, овом изменом заштита је коначно усмерена искључиво на права окривљеног, а не и на права оштећеног или независност, ауторитет и непристрасност суда, као што је до тада био случај. Право на поштовање претпоставке невиности представља право окривљеног и нема никакве везе са заштитом права оштећеног, нити са заштитом независности суда. Поред тога, као предмет заштите више нису означена „друга правила поступка“ што је било крајње неодређено и остављало је могућност да се под ову обавезу подведе свако ко изговори нешто што није у складу са правилима поступка.

Заштита претпоставке невиности до сада се сводила искључиво на одредбу чл.3.ст.2.ЗКП која прописује дужност државних органа, медија и јавних личности да својим изјавама у јавности не повређују претпоставку невиности. Међутим, у случају повреде ове дужности није прописана никаква санкција, што поштовање претпоставке невиности оставља у равни моралних обзира који у данашње време свакако нису довољни да обезбеде поштовање једне важне процесне претпоставке за остварење права на правично суђење. Због тога би требало размотрити идеју да се кршење претпоставке невиности пропише као посебно кривично дело које би заштитило једно од фундаменталних права окривљеног од чијег делотворног остварења често зависи ток и исход кривичног поступка. За окривљеног није од значаја неко право уколико нема делотворних механизма његове заштите. Поставља се само питање - који би то механизам заштите био делотворан у случају претпоставке невиности. Да би на ово питање одговорили неопходно је сагледати ко све крши претпоставку невиности и на који начин.

2. СРЕДСТВА ЈАВНОГ ОБАВЕШТАВАЊА И ПРЕТПОСТАВКА НЕВИНОСТИ

Проблем кршења претпоставке невиности у Србији је последњих година попримио забрињавајуће размере.

Претпоставку невиности најчешће крше штампани медији објављивањем тешких квалификација на рачун осумњичених особа чија кривица још није доказана. Велики проблем је што у извештавању новинара уопште не постоји категорија осумњичени за кривично дело. Када је неко осумњичен да је некога убио он је у наслову - убица. После наслова са најтежим оптужбама у тексту се по правилу наводи име и презиме као и детаљи дела за које се особа сумњичи. На тај начин новинар унапред имплицира ко је извршилац и тиме преко новина практично „пресуђује случај“. Иако претпоставка невиности представља право које се најчешће крши у штампаним медијима, током 2016.године пред Комисијом за жалбе Савета за штампу нашло се свега осам пријава због кршења овог права. О броју судских поступака због кршења претпоставке невиности не постоје прецизни подаци. Тужбе против медија се најчешће свде на повреду части и угледа, које се подnose се и онда када се у ствари ради о кршењу претпоставке невиности.

Код грађана Србије постоји велики проблем у разумевању ствари - да када се у медијима појави вест да је нека особа ухалшена или да је у притвору то аутоматски значи да је та особа крива. Кампање против појединих познатих личности које спроводи таблоидна штампа често попримају облик медијског линча и углавном се спровode у циљу задовољења интереса одређених политичких структура или у циљу повећања тиража таблоидних дневних листова. Телевизије најчешће крше претпоставку невиности у емисијама црне хронике где се о осумњиченима говори као о кривцима пре него што су правоснажно осуђени. Правилник о заштити људских права у области пружања медијских услуга који је донело Регулаторно тела за електронске медије обавезује телевизијске и радио станице да поштују претпоставку невиности. Одредбом чл.29.ст.2.Правилника прописано је и да је пружалац медијске услуге дужан да поштује претпоставку невиности без обзира на то да ли ту претпоставку поштују други медији чију информацију преносе, а одредбом чл.31.ст.1.Правилника да се информације из кривичног поступка који је у току могу објавити само ако су изнете на главном претресу или ако су могле бити добијене од органа јавне власти на основу закона о приступу информацијама од јавног значаја. Међутим, овај Правилник се свакодневно крши без икаквих санкција.

На другој страни, Закон о јавном информисању и медијима прописује да новинари, уредници и медији морају водити рачуна да не крше претпоставку невиности, а због кршења овог права медији могу бити кажњени новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара. Међутим, овај механизам за санкционисање кршења претпоставке невиности се ретко користи и није делотворан, јер прописује санкције које немају одвраћајуће дејство

Дужност је судија, тужилаца, полиције и представника власти да поштују претпоставку невиности и да у својим изјавама за медије јасно назначе да се ради само о основама сумње да је кривично дело учињено, као и да је суд тај који одлучује о питању кривице. Поштовање ове обавезе представља значајан допринос успостављању правне државе и правне културе, што за медије претпоставља и поштовање етике и новинарског професионализма. Како је телевизија најмоћнији медиј, то је и свака штета нанета неком лицу преко овог медија огромна и скоро ненадокнадива. Код овако велике улоге и одговорности медија, само независни и компетентни медији могу да допринесу развоју демократског друштва.

3. ПОЈАВНИ ОБЛИЦИ КРШЕЊА ПРЕТПОСТАВКЕ НЕВИНОСТИ - ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ -

3.1.Кршења претпоставке невиности од стране медија - писањем да је неко извршилац кривичног дела.

"Школски пример" како медији на себе преузимају улогу тужиоца и суда је случај родитеља осмогодишње Тијане Огњановић, која је преминула средином 2013.године, када је Курир започео вишемесечно извештавање о могућој злоупотреби новца који су Тијанини родитељи сакупили у току хуманитарне акције прикупљања доприноса грађана. Основ за овакве тврдње био је анонимни извор Курира из Комерцијалне банке према коме су Јелена и Небојша Огњановић, након смрти ћерке подигли са рачуна око два милиона евра. Бројне јавне личности и медији као што су Блиц, Ало, Телеграф, па чак и Политика стали су на страну Курира позивајући Огњановиће да кажу шта су урадили са преосталим новцем.У новембру 2013.године Више јавно тужилаштво у Београду затражило је од полиције да преиспита наводе Курира. Међутим, након три године истраге - у септембру 2016.године, Више јавно тужилаштво у Београду је одустало од кривичног гоњења Небојше и Јелене Огњановић.

Оптужбе које медији неосновано износе у највећем броју случајева никада и не доспеју до суда. Тако је јануара 2007.године у ексклузивној вести дневни лист Press означио пензионисаног пуковника Мирка Похулека као шпијуна британске тајне службе инсинуирајући да је починио кривично дело шпијунаже. Међутим, против њега никада није покренут кривични поступак.

Познат је и случај заштитника грађана Саше Јанковића када је Информер више од годину дана инсинуирао да се младић који је у Јанковићеом стану извршио самоубиство почетком 90-тих, заправо није сам убио и да Јанковић има везе са оним што се догодило. Међутим, ни против њега никада није покренут кривични поступак.

Таблоиди не само да грубо крше право на претпоставку невиности држављана Србије већ то чине и у односу на стране дипломате, као у случају када је 2016.године Информер оптужио шефа делегације Европске уније Мајкла Девенпорта и амбасадора САД Кајла Скота, за покушај угрожавања државног поретка. Један од очигледних примера кршења претпоставке невиности у 2016.години је и случај убиства певачице Јелене Марјановић. Иако је овај случај и даље у фази истраге, што значи да полиција још проверава околности убиства и не постоји оптужница, у медијима се месецима указивало на чланове породице Марјановић као починиоце убиства.

3.2.Кршења претпоставке невиности од стране полиције - телевизијским снимањем нечијег хапшења.

Сви се сећамо афере "фудбалска мафија" 2008.године када је један од најбољих југословенских фудбалера свих времена Драган Џајић приведен са лисицама на рукама у пратњи полицајаца и када је његово хапшење најпре било снимљено камерама МУП-а а затим прослеђено свим медијима у Србији који су овај снимак објавили као "ударну вест". Суђење пред Вишим судом у Београду започело је 2010.године, али је поступак прекинут након што је Председник државе аболтирао Драгана Џајића од кривичног гоњења.

Професор београдског Правног факултета Милан Шкулић је након хапшења Џајића у свом ауторском тексту написао да «медијска осуда пре суда може бити веома сурова» и упозорио да «човеку који је тако 'авансно стигматизиран' често ни каснија ослобађајућа пресуда, па ни накнада штете, није пуна морална сатисфакција». Попут накнадног скупљања просутог перја. Примере «авансног стигматизовања» производе све полиције света и готово сви медији. Таква веза одговара и полицији и медијима - полицији да би се у јавности представила у позитивном светлу («одлучна» и «ефикасна»), а медијима да поправљају своје тираже и проценте гледаности, као и да се незаслужено ките епитетима ексклузивности, иако је "јавна тајна" да их у највећем броју случајева "сервисира" управо полиција.

3.3. Кршење претпоставке невиности од стране полиције, тужилашта и представника власти посредством медија изношењем тврдњи у јавности којим се неко лице квалификује као учинилац кривичног дела

У априлу 2006.године, Млађен Динкић, тадашњи министар финансија, је коментарисао хапшење председника Трговинског суда у Београду Горана Кљајевића следећим речима: „Ради се о највећој организованој групи у области привредног криминала која је икада ухваћена на делу у Србији. Показало се да сам годинама био у праву кад сам тврдио да је Кљајевић врх корупције у Србији, а овде се показало и врх стечајне мафије. Можемо само на бази онога што је до сада доказано да кажемо да се ради о злоупотребама које су тешке више десетина милиона евра.“ Међутим, у овом поступку је донета правоснажна ослобађајућа пресуда у односу на све окривљене.

У марту 2013.године Заштитник грађана је јавно објавио да је МУП прекршио претпоставку невиности у једном од својих саопштења медијима. Наиме, тадашњи директор полиције Милорад Вељовић је у Дневнику РТС, на дан хапшења - особе наведене у саопштењу оптужио да су криминална група која је умешана у злоупотребе у поступку приватизације.

Када говоримо о овом облику кршења претпоставке невиности не можемо а да се не сетимо случаја Драгослава Космајца или "највећег наркобоса" како га је назвао тадашњи премијер Републике Србије Александар Вучић који је 20.06.2014.године на конференцији за штампу изјавио: "Да видим ко је на вези са Космајцем. Да видим што се правите блесави када сви знате ко је највећи наркодилер у Србији"

Међутим, када је пола године касније Космајцу укинут притвор, премијер се суздржао од оптужби и на конференцији за штампу одржаној дана 12.02.2015.године изјавио: "Да ли сам променио мишљење о господину Космајцу, нисам, али то је само моје мишљење, нисам ни судија ни тужилац." Очигледно је у конкретном случају Александар Вучић и сам увидео да је својом претходном изјавом прешао "допуштenu линију" коју не би требало да прелази у својим јавним наступима.

3.4. Кршење претпоставке невиности од стране полиције, тужилашта и представника власти посредством медија којим се поруке јавности шаљу уз помоћ система "цурења информација" у којима се неко квалификује као учинилац кривичног дела

Још опаснији начин на који се неко проглашава кривим иако још није осуђен јесте кроз цурење осетљивих информација из различитих државних институција ка медијима. Овај проблем постоји још од 2001.године. И тада су постојале чувене информације које су се појављивале о различитим оптуженима из такозване "Беле књиге". У Извештају о напретку Србије ка Европској унији за 2016. указује се на овај проблем и апострофира да је стално цурење информација ка медијима о току истрага, у супротности са претпоставком невиности и представља разлог за озбиљну забринутост. Стручњаци процењују да информације више "цуре" из полиције него из тужилаштва. Као узроци цурења информација из ових институција наводи се непостојање интерних аката за заштиту личних података, релативно лак приступ предметима и подацима, укључујући и могућност да се они неовлашћено умножавају, износе и достављају медијима.

Уочљиво је да се медији у својим извештајима често позивају на неименоване изворе међу којима предњаче полицијски "извори блиски истрази". Када се текстови у медијима пажљиво читају уочава се да се користи полицијски речник. Веома озбиљан пример цурења информација из базе података МУП-а догодио се 2014. године када је неколико портала објавило слику заменика јавног тужиоца Саше Иванића у текстовима који су доводили у питање ефикасност његове истраге у случају Дарка Шарића. Међутим, проблем је био што та фотографија није била фотографија тужиоца на неком јавном месту него се радило о фотографији која се налазила у бази података МУП-а, што отвара питање како је из базе података МУП-а та фотографија дошла на насловне стране одређеног медија.

4. ПОКУШАЈ САНКЦИОНИСАЊА – "КРИВИЧНО ДЕЛО У ПОКУШАЈУ"

Својевремено је Кривичним законом била прописана инкриминација "Недозвољено јавно коментарисање судских поступака" (чл.336а КЗ) која је гласила: „Ко за време трајања поступка пред судом, а пре доношења правоснажне судске одлуке, у намери да повреди претпоставку невиности или независност суда, даје јавне изјаве у средствима јавног информисања, казниће се затвором до 6 месеци или новчаном казном.“

Основни проблем код овог кривичног дела јесте суштинско неразумевање на кога треба да се односи обавеза поштовања претпоставке невиности и кога ово кривично дело треба суштински да заштити. Сврха претпоставке невиности јесте да заштити окривљеног од злоупотребе државних органа и од злоупотребе медија - посредством којих државни органи могу остварити пресудан утицај на исходе судских поступака. Међутим, као извршилац кривичног дела из чл.336.а КЗ овде се могао појавити буквално свако ко даје јавне изјаве у средствима јавног информисања, при чему се поред претпоставке невиности штитила и независност суда - чиме се уноси потпуна збрка, јер се под повредом независности суда може сматрати свака изјава о детаљима, току и исходу кривичног поступка у време док још није правоснажно окончан. Ратио легис ове инкриминације уствари је био да се ућуткају браниоци да не би коментарисали судске одлуке док поступак траје, као и да се искључи контрола јавности над радом суда.

5. ПОКУШАЈ УРЕЂЕЊА – КОДЕКС ПОНАШАЊА

Због опште праксе давања изјава о кривичним поступцима Влада РС је у јануару 2016.године усвојила "Кодекс понашања чланова Владе о границама дозвољености коментарисања судских одлука и поступака." док је Народна скупштина РС у јулу 2017.године донела Кодекс понашања народних посланика о границама дозвољености коментарисања судских одлука и поступака. Усвојени кодекси представницима ове две гране власти забрањују да коментаришу одлуке и поступке правосудних органа.

Међутим, сведоци смо да и поред постојања ових кодекса политичари готово свакодневно својим изјавама усмеравају рад судова и тужилаштва. Једини начин да се овој појави стане на пут јесте прописати јасне кривично-правне норме које предвиђају санкције. Кодекс новинара Србије прописује да медији и приликом преношења туђих изјава треба да штите претпоставку невиности и да незнање или неупућеност представника државе који дају изјаве, новинаре не ослобађа одговорности.

6. СУДСКА ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Право новинара на слободу изражавања и право јавности да буде информисана о питањима од јавног интереса морају бити у равнотежи са правом на приватност свих особа којих се нека информација тиче и правом на правично суђење окривљеног. Ова равнотежа представља полазну основу свих одлука које је Европски суд за људска права донео поводом представки које су подношене ради заштите ових права гарантованих Конвенцијом.

Уобичајени начина кршења претпоставке невиности јесте проглашењем кривице од стране јавних званичника. Најпознатији такав случај је предмет *Allenet de Ribemant* против Француске у којем је министар полиције на конференцији за новинаре јавно оптужио подносиоца представке да је био подстрекач убиства бившег министра и заступника у парламенту. Представка је поднета након што је подносилац ослобођен оптужбе правоснажном пресудом. У одлуци Европског суда утврђено је кршење претпоставке невиности а суд је у образложењу навео да заштита претпоставке невиности није задатак само суда већ и других органа власти, као и да је то што су високи функционери полиције без икаквих резерви и ограничења спомињали подносиоца представке као починиоца кривичног дела, значило јасно проглашавање кривца пре судске одлуке и охрабрило јавност да верује у његову кривицу.

Врло чест случај кршења претпоставке невиности јесте кроз начин формулисања судских одлука. У предмету *Матијашевић* против Србије Европски суд је утврдио повреду претпоставке невиности јер је Окружни суд у Новом Саду донесећи решење о продужењу притвора дао неспретну формулацију да је подносилац представке починио кривична дела која су предмет оптужбе. Иако је држава тврдила да је у питању очигледна омашка и указивала да је Матијашевић касније осуђен за то кривично дело, Европски суд није прихватио ову аргументацију, јер се учињена повреда претпоставке невиности не отклања каснијом осудом. Међутим, суд је прихватио став да је његов захтев за накнаду штете од 50.000 еура очигледно неоснован и свео се само на констатацију учињене повреде без давања било какве правичне накнаде у конкретном случају.

У случају *Најнал* против Србије, суд је у образложењу пресуде навео да се против подносиоца води шест кривичних поступака што му је узео као отежавајућу околност приликом изрицања казне. Међутим, Европски суд за људска права је утврдио повреду претпоставке невиности и нагласио да се цлан 6. став 2. крши уколико се у некој судској одлуци одражава став да је лице против кога се води кривични поступак криво пре него што је његова кривица доказана у складу са законом. Исти став суд је потврдио и у предмету *Станимировић* против Србије у којем је подвучено да само правоснажна осуда неког лица може бити узета као отежавајућа околност приликом неког будућег изрицања пресуде.

У предмету *Du Roy и Malauri против Француске* Европски суд је утврдио да је прекршено право на слободу изражавања забраном извештавања о кривичном поступку. Случај се тичао новинара и директора дневног листа који је извештавао о поступцима које је покренула компанија која је управљала хостелима за раднике имигранте против једног од бивших директора. Они су осуђени по француском закону којим се забрањује свако извештавање о поступцима које покрене појединац. Иако је констатовао да новинари који извештавају о кривичном поступку који је у току морају поштовати права странака - у конкретном случају је дошло до потпуне забране извештавања. Суд је нашао да потпуна забрана извештавања представља кршење права на слободу изражавања.

У предмету *Pinto Coelho против Португала* Европски суд је утврдио да је прекршено право на слободу изражавања пропустом домаћих судова да узму у обзир јавни интерес у извештавању медија о кривичном поступку. Наиме, у конкретном случају новинарка је у прилогу који се бавио генералним директором Одсека за кривичне истраге који је непосредно пре тога оптужен за кршење тајности судског поступка, приказала гледаоцима копију оптужнице. Суђено јој је због објављивања „копије документа из списка предмета пре доношења првостепене пресуде“ и досуђена је новчана казна од 400 €. Међутим, Европски суд за људска права је утврдио да је њеном осудом прекршено право на слободу изражавања, јер су медији имали задатак да саопштавају информације о свим питањима од јавног интереса. Суд је нагласио да медији приликом извештавања о судским поступцима треба да се уздрже од објављивања било чега што би могло утицати на шансе да особа има правично суђење или што би подривало поверење јавности у улогу судова. Међутим, у случају новинарке Пинто Цоелхо, прилог о којем је реч се јасно бавио питањима од јавног интереса, јер је особа о којој се радило била генерални директор полиције. Португалски судови нису узели у обзир значај права на слободу изражавања, нити су разматрали питање да ли је објављивање докумената утицало на истрагу или право оптуженог на правично суђење.

У предмету *Dalban против Румуније* Европски суд је закључио да је румунски суд прекршио члан 10 Европске конвенције, који се тиче заштите слободе изражавања, тиме што је кривично осудио новинара због клевете изнете у новинским чланцима, у којима је јавне личности оптужио за учешће у превари. Европски суд је одбацио идеју да „новинар може да формулише критичке судове само под условом да може да докаже њихову истинитост“. Такође, како није било доказа да је „опис догађаја изнетих у чланку потпуно нетачан и да је имао за циљ да распирује кампању клевете“ и имајући у виду легитимни циљ коме се тежило, Суд је закључио да „кривична осуда новинара представља несразмерно мешање у остваривање слободе изражавања“.

У предмету *Pedersen и Baadsgaard против Данске* Европски суд је закључио да је национални суд исправно осудио двојицу новинара за клевету јер су у ТВ програму „нагостили евентуалну одговорност једног вишег инспектора за нестанак важног доказа за истрагу о једном злочину“. Суд је констатовао да се ради о тешким оптужбама које су могле довести до кажњавања за тешко кривично дело, као и да новинари нису са довољном пажњом проверили чињенице које су изнели у тексту. Европски суд је, у овом случају, оценио да је извештавање утицало на то да јавност изгуби поверење у представника судске власти, као и да су новинари игнорисали начело претпоставке невиности.

У предмету *Draksas против Литваније* Европски суд је утврдио да је повређено право на приватни живот пропустом да се заштити садржај пресретнутог телефонског позива. Наиме, у конкретном случају дошло је до „цурење информација“ тако што је објављена садржина транскрипта телефонског разговора који су представљали доказ у истрази. Суд подвлачи да иако је јавност имала право да буде обавештена о питањима од јавног интереса, државне власти су биле дужне да осигурају да материјал добијен путем тајних метода буде заштићен.

7. ПРЕПОРУКА САВЕТА ЕВРОПЕ

У препоруци Савета Европе о медијској дистрибуцији информација у вези са кривичним поступцима наводи се : "Правосудни органи и полицијске службе не би требало да користе информације о кривичним поступцима који су у току у комерцијалне сврхе или друге сврхе које нису од значаја за спровођење закона" као и: „медији имају право да обавештавају јавност захваљујући праву јавности да добија информације, укључујући информације о питањима од општег интереса, на основу члана 10. Конвенције, и имају обавезу да то чине уз поштовање права на претпоставку невиности, правично суђење и поштовање приватног и породичног живота по чл. 6. и 8. Конвенције

8. УПОРЕДНА ПРАВНА РЕШЕЊА

У Белгији је извештавање о кривичним истрагама строго ограничено. Одредбом чл.28 Кривичног законика прописано је да се информације могу пружити само када је то у јавном интересу. Међутим, и у том случају сви извештаји морају поштовати право на претпоставку невиности и право на приватност жртве и сведока.

У Француској је проблем цурења информација решен тако што је „цурење“ информација прописано као кривично дело. Новинари који објаве материјал који је „процурио“ из полиције или који им је доставио неко из Одсека за судске истраге могу да одговарају као „саучесници“ државних службеника који су доставили ту информацију.

У Немачкој је извештавање о кривичној истрази дозвољено само када је то у јавном интересу, али медији морају поштовати право на претпоставку невиности. Кривичним закоником је забрањено буквално цитирање оптужница или других докумената пре него што се одржи јавно рочиште за главни претрес. Имена сведока, жртви или других особа повезаних са поступком се могу помињати само у вези са тешким кривичним ђелима или у другим случајевима који су од јавног интереса

У Пољској је прописано као кривично дело свако објављивање материјала из судске или полицијске истраге пре објављивања на суђењу. Новинари могу да извештавају о кривичним истрагама које су у току на друге начине, укључујући и сопствено истраживање – али не смеју да објаве нити цитирају службене забелешке. Сви такви извештаји, или извештаји о суђењима која су у току, морају поштовати право на претпоставку невиности.

9. ПРЕТПОСТАВКА ДЕЛОТВОРНЕ ЗАШТИТЕ

– ПРОПИСИВАЊЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА –

Из свега напред изложеног произилази закључак да је неопходно обезбедити делотворну заштиту претпоставке невиности, као и да то није могуће без прописивања конкретне санкције за оног ко крши своју законску обавезу да претпоставку невиности мора поштовати. Због тога истичем предлог да се размотри измена Кривичног законика у правцу увођења новог кривичног дела које би гласило:

“Службено лице у државном органу или организацији или лице које обавља посао од јавног значаја, које својом јавном изјавом повреди нечије право на претпоставку невиности казниће се затвором до три године и новчаном казном.

Казном из става 1. овог члана казниће се новинар и одговорни уредник средства јавног обавештавања које објави изјаву или вест којом се повређује нечије право на претпоставку невиности.”

ПРЕДСЕДНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ БЕОГРАДА

Југослав Тинтор, адвокат

